

انسان جهاد کشاورزی استان گلستان

انگاه کبهدکاووس

۲۸ فروردین ۱۳۹۳ - دانشگاه گنبدکاووس

طلای سفید

پرستو پورغفور لنگرودی، سعید سعادتفر

مرکز تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی استان گلستان، اداره کل دامپزشکی گلستان

s_saadatfar@yahoo.com

چکیده

شیر شتر منبع بسیار خوب مواد مغذی از جمله پروتئین، املاح و ویتامینها، جزء محصولات ارگانیک بوده و به‌عنوان غذاهای عملگرا با رویکرد دارویی به حساب می‌آید. شیرشتر، دارای پروتئین ویژه‌ای است که نقشی مشابه هورمون انسولین دارد. در شیرشتر پروتئین ویژه‌ای وجود دارد که میزان کلسترول خون را کاهش داده و مانع از تصلب شرایین می‌شود. ایمنوگلوبین‌ها در تمام مدت شیردهی شتر، در شیر آن وجود دارند و بدلیل کوچکی وارد خون می‌شوند. نوشیدن شیرشتر یک وسیله برای مقابله با بیماری‌های مختلف مخصوصاً بیماری‌های ایمنی خودکار است.

کلمات کلیدی: ارزش درمانی شیر شتر، ارزش غذایی شیر شتر

مقدمه

شتر دامی است که در طول تاریخ گوشت، پوست، پشم و شیرش منبع مناسبی برای تغذیه و پوشش انسان در کویر بوده است. هم‌چنین در دوره‌های شهرنشینی و مدنیت که تجارت رو به گسترش نهاد، شتر یکی از مهم‌ترین راه‌ها برای حمل کالا و بار در مناطق بیابانی و کویری ایران بوده است. این دام در اقلیم‌های سخت، مقاوم و صبور بوده و از دیرباز در ادیان و تمدن‌های مختلف مطرح و از آن به نیکی یاد شده است. قرآن کریم با آیه‌ای زرین عظمت و بزرگی این دام را تاکید نموده که طی آن خلقت شتر را همسان خلقت آسمان‌ها، زمین و کوه‌ها مقایسه نموده است. «افلاینظرون الی الابل کیف خلقت»، آیا در خلقت شتر نمی‌نگرند که چگونه آفریده شده است؟ محصولات شتر جزء محصولات ارگانیک بوده و به‌عنوان غذاهای عملگرا با رویکرد دارویی محسوب می‌شود. لذا علاوه‌بر نقش مهم در سلامت جامعه، در صورت برنامه‌ریزی مناسب می‌تواند به‌عنوان محصولات مهم صادراتی نیز مطرح باشند.

معاونت علوم و فناوری ریاست جمهوری، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، موسسه تحقیقات علوم دامی ایران، بنجران علوم و فنون ایران،

انسان جهاد کشاورزی انسان کویان

انگاه کبده کاوس

- شیرشتر، دارای پروتئین ویژه‌ای است که نقشی مشابه هورمون انسولین دارد و در هر لیتر شیرشتر، چهل واحد از آن یافت می‌شود. این پروتئین‌ها در شرایط اسیدی منعقد نمی‌شوند و به خاطر عدم تشکیل فرم لخته شیر به سرعت از معده عبور کرده و برای جذب در روده باقی می‌مانند. این امر امتیاز آن به شیر انسان است چرا که شیر انسان علی‌رغم داشتن انسولین بالا به علت تشکیل فرم لخته در معده، جذب روده‌ای کمی دارد.
  - در شیرشتر پروتئین ویژه‌ای وجود دارد که میزان کلسترول خون را کاهش داده و مانع از تصلب شرایین می‌شود. ویتامین C موجود در شیرشتر، برابر بیشتر از شیرگاو است. چربی و لاکتوز آن کمتر، اما انسولین آن بیشتر است؛ بنابراین شیرشتر گزینه‌ی مناسبی برای بیماران دیابتی یا افرادی است که مبتلا به عدم تحمل لاکتوز هستند.
  - شیرشتر رنگ‌صورت را روشن کرده و بلغم و اخلاط را دفع می‌نماید؛ مقوی بوده و برای درمان اوریون نیز مفید است.
  - شیرشتر ضدیبوست است.
  - شیرشتر برای درمان آب‌آوردگی مفاصل، بیماری‌های طحال، یرقان، سل، ترمیم زخم‌ها، تنگی نفس یا آسم، کم‌خونی و بواسیر بسیار مفید است.
  - شیرشتر خاصیت لاغرکنندگی دارد و یک غذای رژیمی محسوب می‌شود.
- آلفالاکتالبومین یک عامل آنتی‌اکسیدان قوی برای نوزاد محسوب می‌شود و از این نظر اهمیت شیرشتر از شیرگاو بالاتر است.
- به‌علت شباهت شیرشتر به شیرانسان در سال‌های اخیر تهیه شیرخشک نوزادان از شیرشتر مورد توجه قرار گرفته‌است. بیماران دارای هپاتیت بعد از خوردن شیرشتر عملکرد بدنشان بهبود یافته‌است.
- شیرشتر بر قدرت باروری تخمدان هم موثر است.
- شیرشتر سبب تسریع ترمیم سوختگی می‌شود که به واسطه وجود مواد مغذی خاص و ضد میکروبی در آن می‌باشد. از شیرشتر در ساخت شکلات هم استفاده می‌شود.
- شیرشتر برای تقویت عضله‌ی قلب کودکان و جلوگیری از ابتلا به بسیاری از سرطان‌ها مفید است.
- استفاده از شیرشتر در وعده‌های غذایی روزانه برای درمان زخم معده و بیماری‌های سرطانی توصیه می‌شود.
- میزان مواد ضد میکروبی لپیدهای شیرشتر نسبت به شیر سایر حیوانات بیشتر و آنتی‌اکسیدان قوی‌تری دارد، این شیر خاصیت دارویی داشته و غذا نیز محسوب می‌شود.

انسان جهاد کشاورزی انسان گویان

انگاه کبهداروس

شیرشتر نسبت به شیرگاو، حاوی ده برابر آهن، پنج برابر پتاسیم و ویتامین C، چهار برابر سدیم و سه برابر کلسیم و منیزیم و مقدار بیشتری اسیدهای چرب غیراشباع، پروتئین، کلر و اسیدفولیک بوده و آغوز آن سرشار از آنتی‌بادی‌ها و ترکیبات ضدسرطانی است. چربی و لاکتوز آن نسبت به شیرگاو کمتر می‌باشد.

مصرف شیرشتر در بسیاری از کشورهای عربی امری کاملاً عادی است. سازمان ملل به دنبال شیری است که سرشار از ویتامین‌های B و C باشد و ده برابر شیرگاو آهن داشته باشد، این سازمان بازار کشورهای غربی را برای این محصول هدف گرفته است.

شیرشتر که اندکی نمک‌دارتر از شیرهای معمول است، در کشورهای عربی بسیار استفاده می‌شود و برای تهیه پنیر هم کاملاً مناسب است.

یکی از تفاوت‌های پادتن‌های شتر و انسان در وزن مولکولی نسبتاً پایین زنجیره‌ی سنگین پادتن‌شتر است. پادتن‌های شتر به دلیل اندازه‌ی کوچک، ساختار ساده، اختصاصی بودن و قرابت بالا و قابلیت رسیدن به گیرنده‌ها و واکنش با آن‌ها، توانایی نفوذ به بافت‌های متراکم و اتصال به پادگن‌ها را دارند. شیرشتر در درمان ایدز مؤثر است.

استفاده‌ی درمانی از شیرشتر را اولین بار دکتر سبح الجاسم از مرکز طب‌سنتی شیخ زاید در امارات متحده‌ی عربی مطرح کرد. تولید RNA نو ترکیب از پادتن‌های موجود در شیرشتر به منظور درمان بیماری‌هایی مانند سرطان، آلزایمر، هپاتیت C و ایدز، طرحی است که انجمن علوم و فناوری عرب بر روی آن تحقیق می‌کند. دکتر الجاسم با مطالعات آزمایشگاهی تأثیر مفید شیرشتر را در درمان بیماری‌های مزمن و جدی مانند سرطان اثبات کرد. براساس تحقیق دکتر الجاسم شتر به بیماری جنون گاوی مبتلا نمی‌شود، زیرا در سرم‌خون و شیرشتر مقادیر قابل توجهی پادتن‌های ضدویروس وجود دارد که این جانور را از ابتلا به این بیماری مصون می‌کند.

شیرشتر برای درمان بیماری زخم‌معه بسیار مفید است.

استفاده از شیرشتر در وعده‌های غذایی روزانه، برای درمان زخم‌معه و بیماری‌های سرطانی بسیار مناسب است. سرم‌خون-شتر به علت آنتی‌بادی‌های خاصی که دارد نفوذ بهتری در بافت‌های آب‌دوست بدن ایجاد می‌کند. وجود حالت آبدوستی و چربی‌دوستی در اطراف سلول‌های سرطانی باعث بی‌اثر شدن داروهای ضدسرطان و گاهی بوجود آمدن مقاومت نسبت به آنها در مواردی مثل سرطان پستان می‌شود. بنابراین خون‌شتر گزینه مناسبی برای تولید داروهای جدید ضدسرطان با کارایی بالا می‌باشد. شیرشتر یک شیوه‌ی درمان‌مفید برای مداوای زخم اثنی عشر و جلوگیری از ابتلا به سرطان است.

شیرشتر به علت داشتن ایمونوگلوبولین، باعث احیای سیستم ایمنی بدن در کودکان مبتلا به اختلال اوتیسم می‌شود و در کاهش رفتارهای نابهنجار در اوتیسم تأثیر دارد. اوتیسم یک اختلال رشد مغزی است. با توجه به نقش بتاکاروتن و بتالاکتالگوبین در اتیولوژی بیماری اوتیسم و نبود این مواد در شیرشتر و حضور ایمونوگلوبولین G, A با خواص

معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری، معاونت علوم پزشکی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، موسسه تحقیقات علوم دامی ایران، بنجران علمی شتر ایران،

انسان جهاد کشاورزی استان گلستان

انگاه کبک گلوس

ایمونوپروتکتیو و نیز حضور لاکتوپروکسیداز و لاکتوفرین و لیوزیم که دارای پتانسیل حفاظتی هستند این ماده تاثیر گذاشته و عملکرد خود را اعمال می کند.

سیستم ایمنی شتر قوی تر از سیستم ایمنی انسان است. ایمنوگلوبین ها در تمام مدت شیردهی شتر، در شیر آن وجود دارند و بدلیل کوچکی وارد خون می شوند. نوشیدن شیرشتر یک وسیله برای مقابله با بیماری های مختلف مخصوصاً بیماری های ایمنی خودکار است.

کودکانی که دارای آلرژی هستند هم می توانند بدون هیچ مشکلی از شیرشتر استفاده کنند. چون بتاکازین موجود در آن متفاوت از نوع گاوی و فاقد بتاگلوبین است. وجود این دو ترکیب در شیرگاو سبب آلرژی غذایی می شود.

در مجموع می توان گفت که شیرشتر دارای این قدرت و ارزش اعجاب آمیز است که می تواند سبب شفای بیماران و سلامتی آنها بشود و این به خاطر آن است که چون این دام از بوته ها و گیاهانی استفاده می نماید که در داروسازی و پزشکی ارزش درمانی خاص دارند. همچنین بنا به اعلام نظر مراکز پزشکی دنیا، شیرشتر برای معالجه بیماری های مزمن کبدی سودمند است که به علت تعلیف از گیاهان تیره کاسنی (شکر تیغال- درمنه- یوشان- کنگر- بومادران) و گیاه شاه تره، نعناع و جعفری می باشد.

منابع

1. Konuspayeva, G., Faye, B., Loiseau, G. (2009). "The Composition of Camel Milk: A Meta-Analysis of the Literature Data". Journal of Food Composition and Analysis No.22 pp. 95-101.
2. EL-Agamy, E. I., Nawar, M., Shamsia, S. M., Awad, S., Haenlein, G. F. W. (2009). "Are Camel Milk Proteins Convenient to the Nutrition of Cow Milk Allergic Children? Small Ruminant Research No.82, pp. 1-6.
3. Al haj, O. A., Al Kanhal, H. A. (2010). "Com-positional, Technological and Nutritional Aspects of Dromedary Camel Milk". International Dairy Journal No.20, pp. 811-821.
- 4.]. Zagorski, O., Maman, A., Yafee, A., Meisles, A., Van Creveld, C., Yagil, R. (1998). "Insulin in Milk –A comparative Study. International Journal of Animal Science No.13, pp.241-244
5. Agrawal, R. P., Budania, S., Sharma, P., Gupta, R., Kochar, D. K. (2007a). "Zero Prevalence of Dia-betes in Camel Milk Consuming Raica Community of North-West Rajasthan", India. Diabetes Research and Clinical Practice No.76, pp. 290-296.
6. Shabo, Y., Barzel, R., Margoulis, M., Yagil, R. (2005). "Camel Milk for Food Allergies in Children". Immunology and Allergies No.7, pp. 796-798